

JUUPAJOEN KUNTA

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMENPIDEOHJELMAN SEURANTA 2010

Juupajoen kunnan
kestävän kehityksen toimenpideohjelman seuranta 2010

Anna-Liisa Ahokumpu

Juupajoen kunta ja Oriveden kaupunki
2010

Sisällysluettelo

1 KESTÄVÄ KEHITYS	5
1.1 KESTÄVÄ KEHITYS.....	5
1.2 KESTÄVÄ KEHITYS JA KUNTA	5
1.3 KESTÄVÄ KEHITYS JA JUUPAJOKI.....	6
2 JUUPAJOKI PÄHKINÄNKUORESSA.....	7
3 VÄESTÖRAKENNE	8
4 YHDYSKUNNAN PERUSTOIMINNOT JA KESTÄVÄ KEHITYS.....	10
4.1 LIIKENNE.....	10
4.1.1 Liikenneturvallisuus	10
4.1.2 Tieverkosto	12
4.1.3 Yksityisautoilu ja julkinen liikenne.....	12
4.2 ENERGIA	14
4.2.1 Energiantuotanto	14
4.2.2 Energiankulutus.....	15
4.3 JÄTTEET	16
4.4 JÄTEVEDET	18
4.5 VESIHUOLTO	20
5 KUNNAN TOIMINTA	21
5.1 TIEDOTUS.....	21
5.2 OSALLISUUS	21
5.3 KAAVOITUS JA ELINYMPÄRISTÖ.....	21
5.4 OHJAUSINDIKAATTORIT	22
6 ELÄMÄNLAATU.....	24
6.1 TOIMEENTULON VAKAUS	24
6.2 VIRKISTYSALUEET	26
6.3 KIRJASTOPALVELUT.....	27
6.4 TURVALLISUUS.....	27
7 MAATALOUS	29
8 LUONTOARVOT.....	30
8.1 LUONTO	30
8.2 JÄRVET.....	32

LIITTEET

JUUPAJOEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMENPIDEOHJELMAN SEURANTA 2010: INDIKAATTORIT
JUUPAJOEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMENPIDEOHJELMAN SEURANTA 2010

1 Kestävä kehitys

1.1 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys määriteltiin alun perin YK:n Brundtlandin komissiossa (1987) näin: ”Kestävä kehitys on kehitystä, joka tyydyttää nykyhetken tarpeet viemättä tulevilta sukupolvilta mahdollisuutta tyydyttää omat tarpeensa.” Kestävällä kehityksellä on kolme toisiaan tukevaa ulottuvuutta: ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen. Nämä kaikki kolme on otettava huomioon, jotta kehitys voisi olla kestävää pitkällä tähtäimellä.

Ekologinen kestävyys tarkoittaa sitä, ettei ihmisen toiminta rasita liikaa ympäristöä, eikä näin pienennettäisi omia ja muiden lajien elinmahdollisuuksia. Ekologisen kestävyuden mukaan tulee muun muassa siirtyä uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön ja pysyä luonnon uusiutumiskyvyn rajoissa. Ympäristöä kuormittavia päästöjä tulee vähentää, jotta ilmastonmuutos ja ympäristön yleinen pilaantuminen saataisiin kuriin. Tähän pyritään toimintatapoja muuttamalla ja kulutusta vähentämällä.

Sosiaalinen kestävyys tarkoittaa ihmisten tasavertaisuutta. Kaikilla tulisi olla mahdollisuus tyydyttää perustarpeensa ja jokaisen elämänlaatu ja terveydenhuolto tulisi taata.

Taloudellinen kestävyys pyrkii tasaiseen, rauhalliseen talouskasvuun, minkä avulla voidaan taata myös ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden toteutuminen. Taloudellinen kestävyys tarkoittaa toimintaa, joka ei ylitä luonnon uusiutumiskykyä eikä kuormita ympäristöä yli sen palautumiskyvyn. Mikäli tämä ei toteudu, talouskasvu vie itseltään pohjan tyhjentämällä raaka-ainevarastonsa.

Näitä kaikkia tarvitaan eikä toista ole ilman toista. Ilman taloudellista kestävyyttä on vaikea ylläpitää sosiaalista ja ekologista kestävyyttä. Toisaalta talous ei ole kestävää ellei se perustu ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyYTEEN.

1.2 Kestävä kehitys ja kunta

Kunta on paikallisesti merkittävä toimija, joka vastaa monista alueen valinnoista ja voi näin vaikuttaa laajasti kestäväen kehityksen edistämiseen sekä teoillaan että esimerkillään. Kunta pyrkii paikallisesti ta-

kaamaan, ettei ympäristö pääsisi pilaantumaan vääränlaisen toiminnan vuoksi. Osa kunnan kestävästä kehityksestä on kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien takaaminen sekä hyvän terveydenhuollon ja elämänlaadun tarjoaminen kaikille kuntalaisille.

YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa Rio de Janeirossa (1992) sovittiin kestävästä kehityksen periaatteista ja laadittiin kestävästä kehityksen toimintaohjelma, Agenda 21. Konferenssissa kehoitettiin kaikkia kuntia laatimaan oma paikallisagenda, jossa esitellään kunnan oma kestävästä kehityksen strategia. Vuonna 1994 Euroopan kaupunkien kestävästä kehityksen kampanjan tapaamisessa hyväksyttiin Aalborgin sopimus, jossa määritellään tarkemmin kestävästä kehityksen toimintaohjelman sisältöä. Tätä vietään eteenpäin 2004 Aalborgin sitoumuksella, joka edelleen tarkentaa kuntien kestävästä kehityksen käytännön tavoitteita.

1.3 Kestävä kehitys ja Juupajoki

Vuosina 1998-2000 tehtiin Oriveden, Juupajoen ja Längelmäen kestävästä kehityksen toimintaohjelma yhteistyössä Kaakkois-Pirkanmaan kuntien kanssa. Projektin yhteydessä julkaistiin koteihin lähetetty opas ”Längelmäveden seudun kestävä kehitys: 21. vuosisadan opas perheille, yhteisöille, yrityksille ja kunnille”. Samalla koottiin kestävästä kehityksen toimenpideohjelma ja valittiin seurantaindikaattorit.

Tämä on kestävästä kehityksen toimintaohjelman ensimmäinen seuranta Juupajoen osalta. Seurantaindikaattorit on kerätty mahdollisuuksien mukaan vuosilta 1999, 2004 ja 2009. Toimenpideohjelma erittelee kunnan tavoitteita ja seuraa niiden toteutumista. Indikaattorilistaan kerätään numeerista tietoa kunnan toiminnasta ja tilasta. Indikaattorien valinnassa on pyritty ottamaan huomioon kaikki kestävästä kehityksen ulottuvuudet.

Indikaattorien luotettavuuteen tulee suhtautua tietyllä varauksella. Muutos saattaa johtua monesta eri tekijästä, joka voi olla kestävä tai kestävätkin, eikä indikaattori näytä tätä. Esimerkiksi mikäli toimeentulotuen saajien määrä on kasvanut, se saattaa kertoa siitä, että tuentarvitsijoiden määrä on kasvanut, mikä on negatiivista kehitystä, tai siitä, että ihmisiä tuetaan enemmän ja useampi avuntarvitsija on päässyt tuen piiriin, mikä taas on positiivista kehitystä.

Kestävästä kehityksen toteutuminen kunnan toiminnassa edellyttää sitoutumista kestävästä kehityksen periaatteisiin ja niiden mukaisiin toimenpiteisiin. Toimenpideohjelman seuranta ja indikaattorilista antaa tietoa kunnan kestävästä kehityksen tilasta, siitä missä on onnistuttu ja missä on vielä kehitettävää. Seurannan tarkoituksena on myös antaa tukea kunnan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

2 Juupajoki pähkinäkuoressa

Juupajoki kuuluu Pirkanmaan maakuntaan. Sen rajanaapureita ovat Jämsä, Mänttä-Vilppula, Orivesi ja Ruovesi.

Juupajoki sijaitsee kantateiden 58 ja 66 varrella ja sieltä on hyvät asiointi- ja työssäkäynti yhteydet Tampereelle. Juupajoen kuntakeskuksesta Korkeakoskelta on matkaa Tampereelle 55 kilometriä. Juupajoella liikennöi lisäksi Tampere-Haapamäki –taajamajuna.

Juupajoella on kolme taajamaa: Korkeakoski (kuntakeskus), Kopsamo (kirkonkylä) ja Lyly. Asukasluku Juupajoella oli 2116 henkilöä vuonna 2009.

Juupajoen pinta-ala on 275 km², josta vesistöjä on 15,8 km². Alue on pinnanmuodoiltaan ja luonnoltaan vaihtelevaa. Pienehköjä vesistöjä on kunnan alueella runsaasti. Ympäristöministeriön valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurimaisema-alueeksi nimeämä Salokunta-Kopsamo-Sahrajärvi –alue sijaitsee Juupajoella

Elinkeinorakenne

Vuoden 2007 alussa alkutuotannossa työskenteli 13 % Juupajoen väestöstä, jalostuksessa 32 % ja palvelualoilla 53 %. Juupajoella toimii n. 160 yritystä ja n. 90 maatilaa. Juupajoella on vahva sahateollisuuden keskittymä ja sillä alalla toimii kaksi suurehkoa työnantajaa. Juupajoen työpaikkaomavaraisuus on 92 %.

Yhteystiedot

Juupajoen kunta

Koskitie 50, 35500 KORKEAKOSKI

puh. 03-377 5100

telefax: 03-335 8820

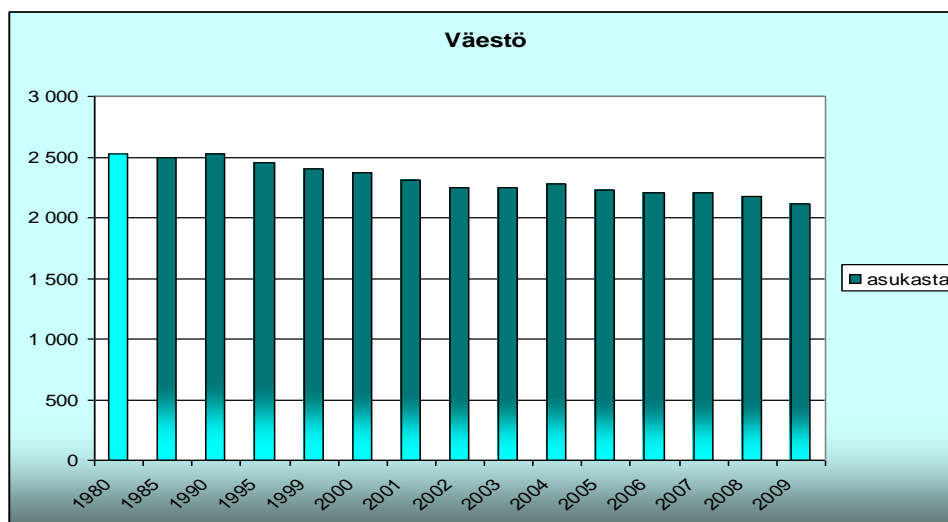
juupajoki.kunta@juupajoki.fi

3 Väestörakenne

Kunnan väestöindikaattorit kertovat siitä, onko väestökehitys kestävä. Juupajoella väestönmäärä on ollut vähenemään päin. Yksittäisinä vuosina väestönmäärä on kuitenkin ollut myös kasvussa mm. 2000-luvun puolessa välissä.

Väestöindikaattorit toimivat taustana muille indikaattoreille.

Taulukkoa tulkitessa tulee huomata, että vuodesta 1980 alkaen on väkiluku annettu viiden vuoden välein ja vuodesta 1999 alkaen vuosittain.

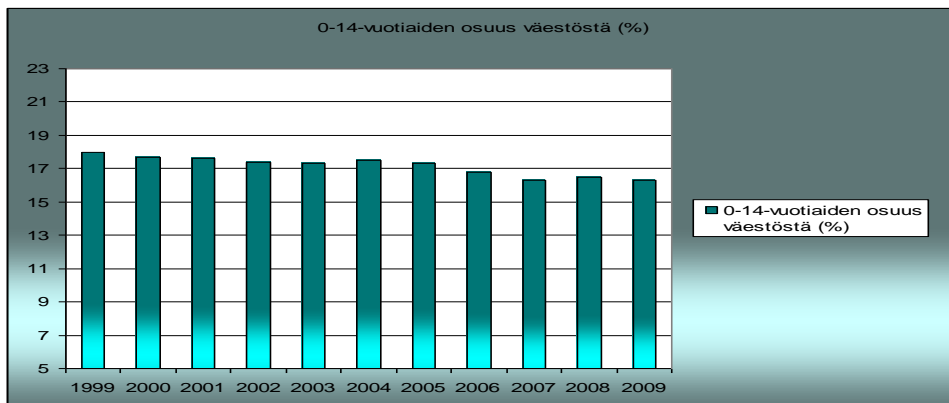
Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Lasten ja vanhusten osuus väestöstä

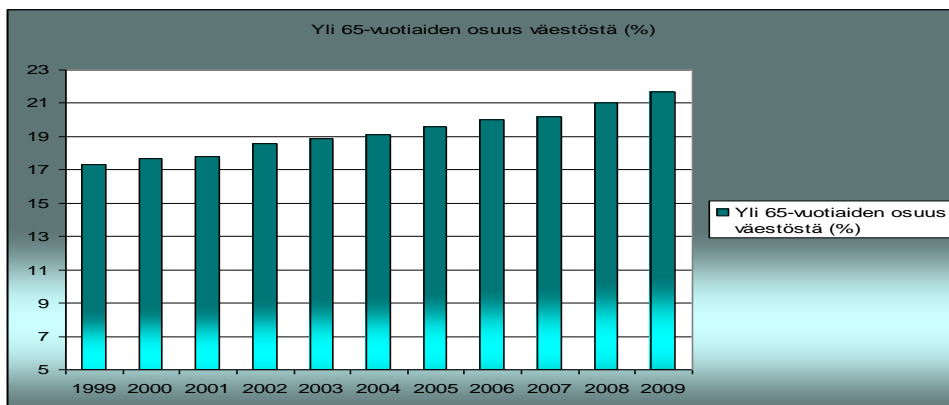
Lasten osuus väestöstä on vähenemässä ja vanhusten osuus kasvamassa. Lasten osuus ei ole kuitenkaan pienentynyt dramaattisesti ja joinakin vuosina osuus on ollut edellistä vuotta suurempikin.

Vanhusten osuus väestöstä on kuitenkin kasvanut voimakkaasti. Muutos on ollut selkeä, sillä edellisen kymmenen vuoden aikana osuus on kasvanut yli neljä prosenttia.

Väestörakenteen muutoksen suunta on samanlainen koko maassa. Väestön ikääntyminen on todellinen haaste kestäväälle kehitykselle.

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Väestörakenne	Yksikkö	1999	2004	2009
0-14-vuotiaiden osuus	%	18 %	17,5 %	16,3 %
Yli 65-vuotiaiden määrä	%	17,3 %	19,1 %	21,7 %
Yli 75-vuotiaiden määrä	%	8,1 %	9,1 %	9,5 %
Juupajoen kunnan väkiluku	hlö	2400	2275	2116
Luonnollinen väestönlisäys	hlö / v			-7
Väestömäärän muutos	hlö / v	29	23	-57
Ulkomaalaisten osuus väestöstä	hlö, %	8; 0,3 %	10; 0,4 %	11; 0,5 %

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

4 Yhdyskunnan perustoiminnot ja kestävä kehitys

Tässä luvussa käsitellään liikenne, energia, jätteet, jätevedet ja vesihuolto.

4.1 Liikenne

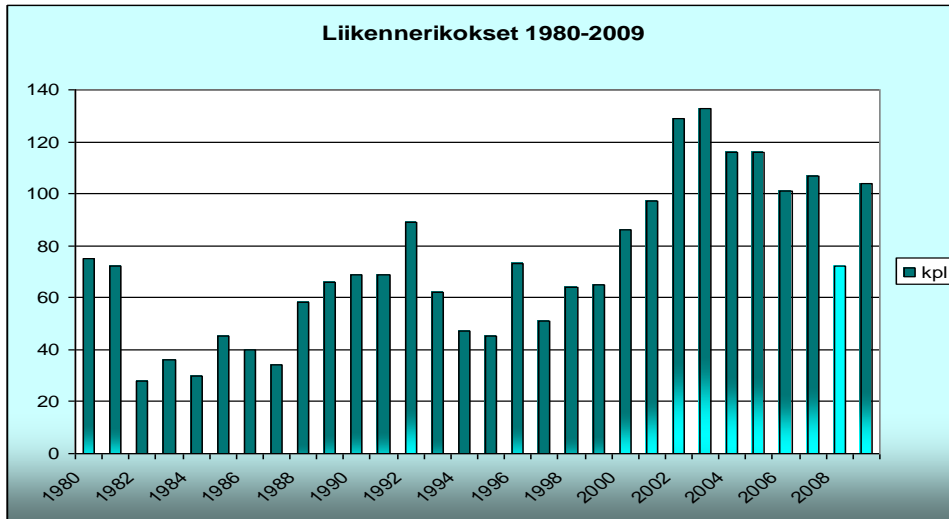
Viidennes Suomen kasvihuonekaasupäästöistä syntyy liikenteessä. (Liikenteen suunnittelu, Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu, 2010. www.ymparisto.fi)

Liikkumisen tarvetta pyritään vähentämään yhdyskuntarakenteen suunnittelulla, rakentamalla taajamista tiiviimpiä ja tuomalla palveluja lähemmäs toisiaan ja asukkaita. Asukkaita tulisi kannustaa liikkumisentavan muutokseen parantamalla kevyenliikenteen mahdollisuuksia ja edistämällä joukkoliikennettä. Liikenneturvallisuuden panostaminen on myös osa liikenteen kestävästä kehityksestä.

4.1.1 Liikenneturvallisuus

Poliisin tietoon tulleiden liikennerikosten määrät ovat vuosittain vaihdelleet runsaastikin. Heittely voi juontaa liikennekäyttäytymisen muutoksista, mutta myös esimerkiksi poliisin käytössä olevien resurssien määrä saattaa vaikuttaa lukemiin.

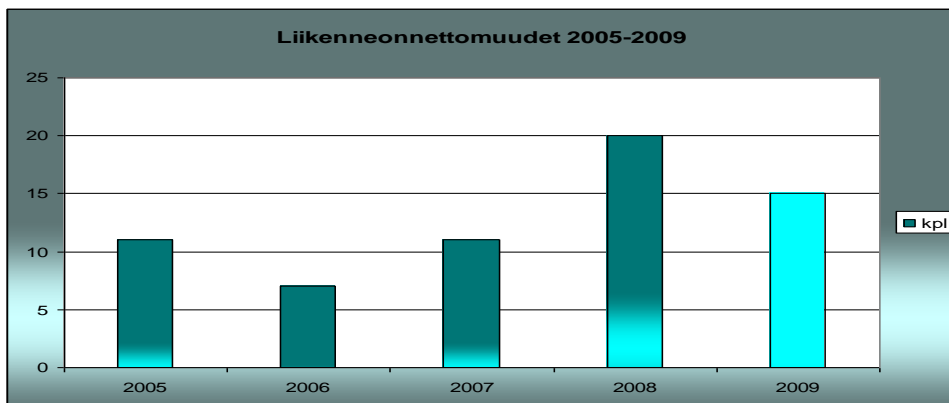
Pidemmän aikavälin (vuodesta 1980 alkaen) tarkastelu osoittaa, että liikennerikosten määrä on Juupajoella ollut 2000-luvulla tasaisesti korkeampi kuin aiempina vuosikymmeninä.

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Liikenne rikoksia ovat liikenneturvallisuuden vaarantaminen, törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, rattijuopumus, törkeä rattijuopumus, vesi-, ilma- tai junaliikennejuopumus, liikennejuopumus moottorittomalla ajoneuvolla, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta ja liikennepako tieliikenteessä.

Vaikka liikenne rikokset ovat yleisesti ottaen hiukan vähentyneet vuodesta 2004 vuoteen 2009, on liikenneonnettomuuksia ollut Juupajoella enemmän 2000-luvun lopussa. Myös liikenteessä loukkaantuneiden määrä oli edellisiä vuosia suurempi vuosina 2008 ja 2009. On mahdollista, että tämä viittaisi liikennevalvonnan vähenemiseen.

Lähde: Liikenneturva, 2010.

Lähde: Liikenneturva, 2010.

Juupajoki on ollut vuonna 2007 mukana laatimassa Ylä-Pirkanmaan liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Tavoitteeksi suunnitelmassa asetettiin mm. henkilövahinkoon johtavien onnettomuuksien vähentäminen, kevyenliikenteen turvallisuuden parantaminen, ajonopeuksien hillitseminen ja jatkuvan tiedotustyön lisääminen.

4.1.2 Tieverkosto

Juupajoella on käynnissä teiden parantamisohjelma, joka toteutetaan 2010-2013. Myös kevyenliikenteenväylistä on tehty tarveselvitys ja kevyenliikenteen hankkeita on useita vireillä. Näiden toteutumisajankohda riippuu pitkälti valtionrahoituksen saamisesta.

Kevyenliikenteenväylien pituus Juupajoella on kasvanut vuoden 2004 jälkeen 5 kilometristä 5,8 kilometriin. Uusi kevyenliikenteenväylä on rakennettu Koskitien varteen. Kevyenliikenteenväylät parantavat koulureittien turvallisuutta ja lisäävät kevyenliikenteen käytön miellyttävyyttä.

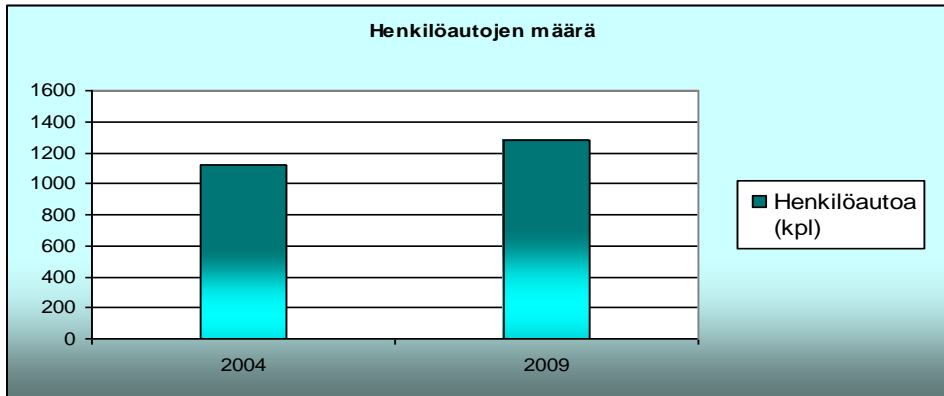
4.1.3 Yksityisautoilu ja julkinen liikenne

Henkilöautojen määrä on Juupajoella kasvanut sekä absoluuttisesti että asukaslukuun suhteutettuna. Samalla julkisen liikenteen käyttö on vähentynyt. Tämä on kestävä kehityksen kannalta huono suunta.

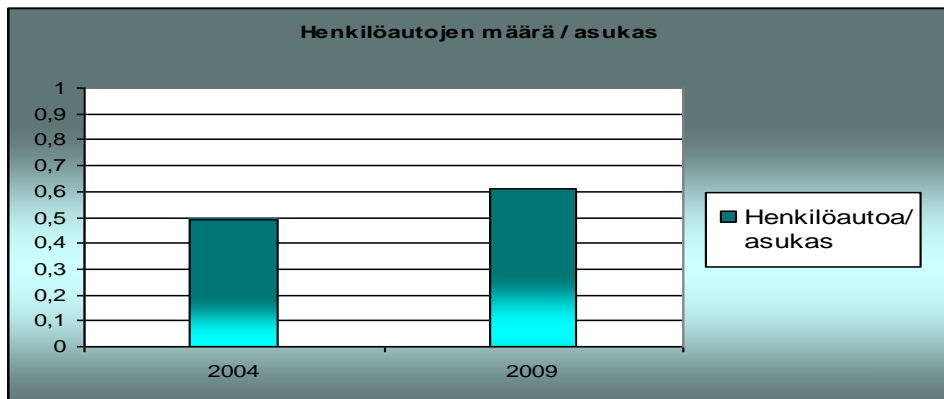
Seutulippuja on ostettu vähemmän vuonna 2009 kuin 2004. Samoin seutulipuilla vuoden aikana kuljettu matka on vähentynyt seurantavuosina.

Juupajoella on mahdollista käyttää sekä linja-autoliikennettä että taajamajunaa. Junaseisake rakennettiin Korkeakoskelle vuonna 2007 ja tavoite on saada junaseisake myös Lylyn taajamaan. Junavuorojen

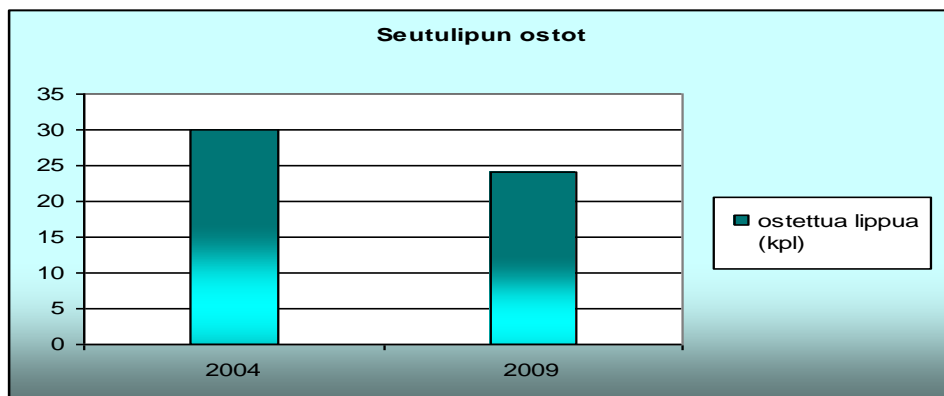
määrää pyritään lisäämään. Matkustajamäärä Juupajoen junaseisakkeella oli 10 330 vuonna 2009. Juupajoella toimii lisäksi palveluliikenne.

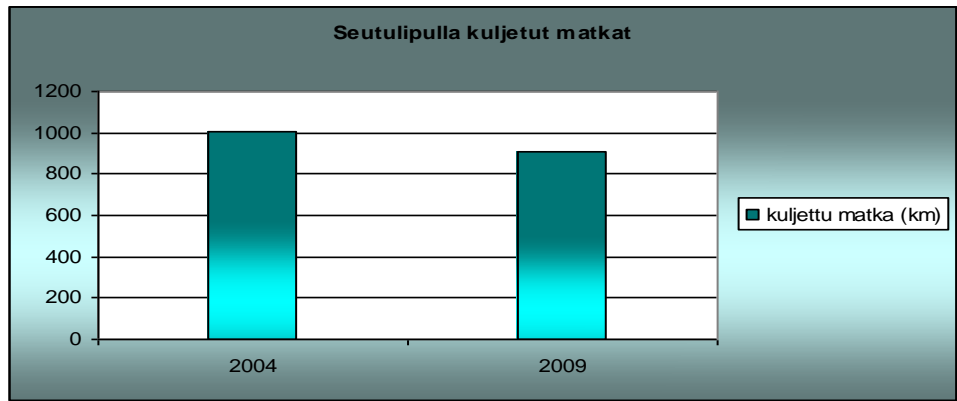
Lähde: Ajoneuvohallintokeskus, 2005. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, 2010.

Lähde: Ajoneuvohallintokeskus, 2005. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi, 2010.

Lähde: Länsi-Suomen lääninhallitus, 2005. Seija Siitonen, Ely-keskus, 2010.

Lähde: Länsi-Suomen lääninhallitus, 2005. Seija Siitonen, Ely-keskus, 2010.

4.2 Energia

Energiavalinnoilla voidaan vaikuttaa ilmastonmuutoksen ehkäisyyn, päästöjen vähentämiseen ja uusiutuvien energianlähteiden osuuden kasvattamiseen. Kestävä energia pohjautuu uusiutuviin energianlähteisiin kuten biopohjaisiin polttoaineisiin, maalämpöön ja tuuli-, aurinko- ja vesivoimaan. Myös energiankulutukseen tulee kiinnittää huomiota. Kulutusta pitäisi pyrkiä vähentämään ja energiankäyttöä tehostamaan.

4.2.1 Energiantuotanto

Juupajoen Lämpö Oy tuottaa kaukolämpönsä lähes täysin uusiutuvilla energianlähteillä. Kaukolämpölaitos toimii JPJ Wood Oy:n sahan yhteydessä. Lämpölaitos käyttää polttoaineena pääasiassa puuta: kuorta, haketta ja purua. Huollon ja lomaseisausten aikana polttoaineena on kevyt polttoöljy.

Myös UPM-Kymmene Oyj:n sahalla toimii oma lämpövoimala, joka käyttää polttoaineena pääosin kuorta, haketta ja purua. Höyrykattilan polttoaineena käytetään kuitenkin öljyä.

4.2.2 Energiankulutus

Energiankulutukseen tulisi kiinnittää huomiota, sillä energiansäästö vähentää luonnonvarojen kulutusta ja energiantuotannon aiheuttamia päästöjä.

Seuraavassa taulukossa on Juupajoen alueen sähkönkulutus ja sen jakautuminen toimialoittain. Juupajoen sähkönkulutus asukasta kohti on 19,8 MWh/as/v. Vertailun vuoksi esimerkiksi Orivedellä sama luku on 9,6 MWh/as/v. Juupajoella sähkönkulutus on verrattain suurta. Tämä johtuu mm. siitä, että Juupajoella on paljon energiantensiivistä teollisuutta.

Juupajoen kunnalla ei ole omaa suunnitelmaa energiankulutuksen vähentämiseksi.

Yhdyskunnan sähkönkulutus yhteensä (Juupajoki 2009)	42 GWh/v
Asuminen ja maatalous	27 %
Palvelut ja rakentaminen	12 %
Teollisuus	61 %

Lähde: Energiateollisuus ry, 2010.

4.3 Jätteet

Jätteiden määrän vähentäminen on oleellinen kestävä kehityksen taivote. Jätteiden määrän kasvu kertoo välillisesti luonnonvarojen käytön lisääntymisestä. Jätteet kuormittavat ympäristöä, aiheuttavat terveysriskejä ja tuottavat esimerkiksi kasvihuonekaasuja.

Ensimmäinen askel on jätteen synnyn ehkäisy. Kertakäyttöisten ja huonolaatuisten tuotteiden hankkimista tulisi jo lähtökohtaisesti välttää. Pirkanmaan Jätehuollon internetsivuilta löytyy tietoa jätteensynnyn ehkäisymahdollisuuksista.

Kaikki hyötyjäte tulisi käyttää uudelleen tai kierrättää aina kun mahdollista. Ongelmajätteiden oikeasta loppusijoituksesta on huolehdittava, koska niiden sisältämät haitalliset aineet aiheuttavat riskin ympäristölle ja ihmisille.

Ongelmajätteiden vastaanottopisteitä Juupajoelta löytyy yksi ja hyötyjättepisteitä neljä. Lisäksi kaupat ottavat vastaan muutamia ongelmajätelajeja (paristot, akut, elektroniikkaromu) ja apteekki ottaa vastaan vanhat lääkkeet. Hyötyjättepisteillä kerätään lasia, paperia ja osassa pienmetallia. Hyötyjättepisteiden sijainnit ja pisteellä vastaanotettavat jätelajit voi löytää Pirkanmaan Jätehuollon internetsivuilta www.pirkanmaan-jatehuolto.fi.

Jätteen määrät

Kerätyn sekajätteen määrä on Juupajoella vähentynyt. Sekä sekajätteen kokonaismäärä että asukaslukuun suhteutettu jätemäärä on ollut laskussa. Tämä on kestävä kehityksen mukainen suunta.

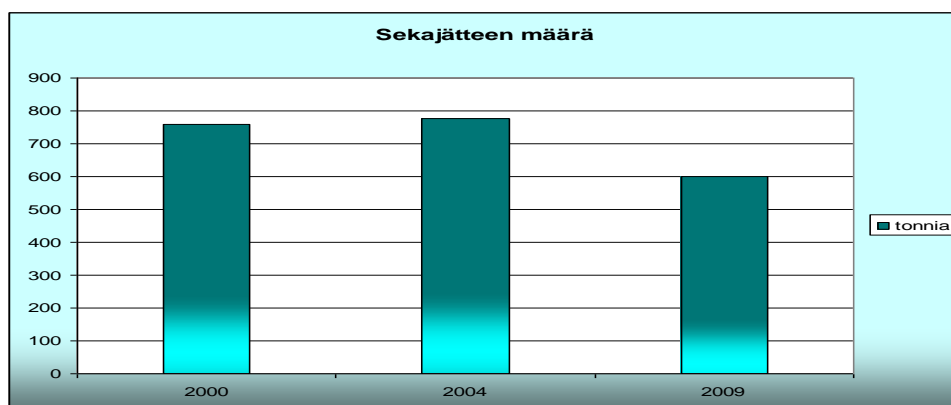
Sekajättemäärän vähentymiseen on vaikuttanut jätteiden lajittelun lisääntyminen. Vuonna 2000 on kerätty ainoastaan kaatopaikkajätettä. Omatoimisesti on jäteasemalle tuotu pieniä määriä energiajätettä. Vuonna 2004 on omatoimisesti tuotua jätettä lajiteltu sekajätteen lisäksi energiajakeeksi ja rakennusjätteeksi. Vuonna 2009 näiden jäteryhmiä lisäksi on alettu lajitella puujätettä.

Lajittelu mahdollistaa jätteiden hyötykäytön joko uudelleenkäytössä, kierrätettynä tai energiana. Järjestetyssä jätteenkeräyksessä kerätään Juupajoella ainoastaan sekajätettä.

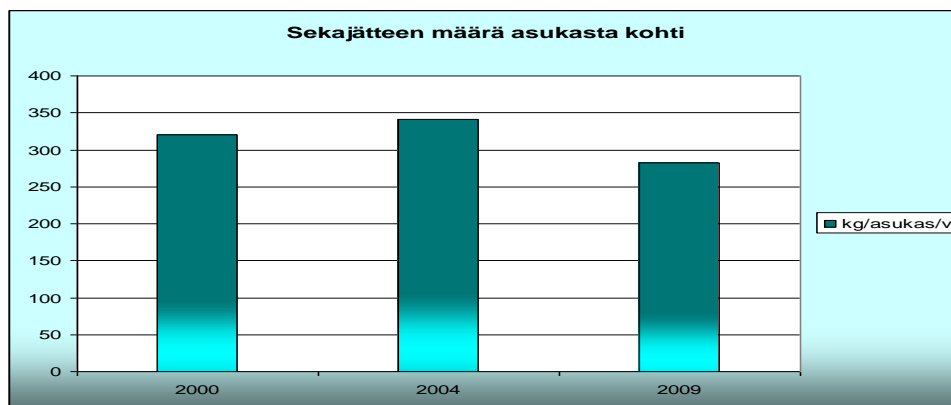
Biojätettä ei Juupajoella kerätä lainkaan. Yksityisillä on kuitenkin käytössä jonkin verran omia komposteja.

Biojätteen kompostointi olisi tärkeää sillä kaatopaikalle sekajätteen mukana kulkeutuva biojäte tuottaa mädäntyessään metaania, joka on voimakas kasvihuonekaasu. Samalla biojäte lisää kaatopaikkojen lintuongelmia.

Paperia Juupajoella kerättiin n. 70-75 tonnia vuonna 2009. Luku ei ole tarkka, sillä samalla kertaa viedään keräyspaperi alueen muistakin kunnista kierrätykseen.

Lähde: Pirkanmaan Jätehuolto Oy, 2010.

Lähde: Pirkanmaan Jätehuolto Oy, 2010. Tilastokeskus, 2010.

4.4 Jätevedet

Juupajoen jätevesiverkostoon liittyneiden kiinteistöjen osuus on kasvussa. Vuonna 2009 jätevesiverkossa oli 465 kiinteistöä eli n. 65 % kaikista kiinteistöistä.

Ympäristön kannalta on toivottavaa, että viemäriverkostoon liittyy yhä suurempi osa kiinteistöistä. Viemäriverkostoon liittyneiden kiinteistöjen jätevedet saadaan asianmukaisesti puhdistettua ja tämä vähentää vesistöjen kuormitusta ja samalla rehevöitymistä.

Kaikki kunnan omistamat kiinteistöt on liitetty viemäriverkostoon.

Lähde: Mervi Korhonen, Juupajoen kunta, 2010.

Vuoden 2014 alussa tulevat jätevedenpuhdistukselle laissa asetetut vaatimukset voimaan. Tämä koskee pääasiassa vesikäymälöillä varustettuja kiinteistöjä. Kiinteistön on vuoden 2014 alkuun mennessä liitettävä kunnalliseen viemäriverkostoon tai hankittava oma jätevedenpuhdistusjärjestelmä, jos olemassa oleva järjestelmä ei täytä puhdistusvaatimuksia.

Puhdistamattomat jätevedet kuormittavat vesistöä lähes kymmenkertaisesti puhdistettuihin jätevesiin nähden. Kuormitus lisää vesistöjen rehevöitymistä ja pahentaa näin esimerkiksi sinileväongelmaa. Jätevedet aiheuttavat lisäksi terveysriskejä ja saattavat liata juomiseenkin käytettävää pohjavettä. (Haja-asutuksen jätevedet, 2010. Valtion ympäristöhallinnon verkkopalvelu, www.ymparisto.fi)

Viemäriverkosto ja jätevedenpuhdistamot

Juupajoella oli viemäriputkea yhteensä 51 789 metriä vuoden 2009 lopussa. Jätevedenpuhdistamot sijaitsevat Korkeakoskella ja Lylyssä. Vuonna 2009 Korkeakosken jätevedenpuhdistamo vastaanotti 62 098 m³ jätevettä ja Lylyn jätevedenpuhdistamo 19 715 m³.

Vuoden 2010 syksyllä aloitetaan yhdysviemärin rakentaminen Korkeakoskelta Oriveden Tähtiniemen jätevedenpuhdistamolle. Putken valmistuttua Korkeakosken jätevedenpuhdistamo lakkautetaan ja alueen jätevedet puhdistetaan Tähtiniemessä. Olemassa olevaa viemäriverkkoa pyritään korjaamaan niin, että puhdistamolle tulevan sadeveden määrä saataisiin pienemmään.

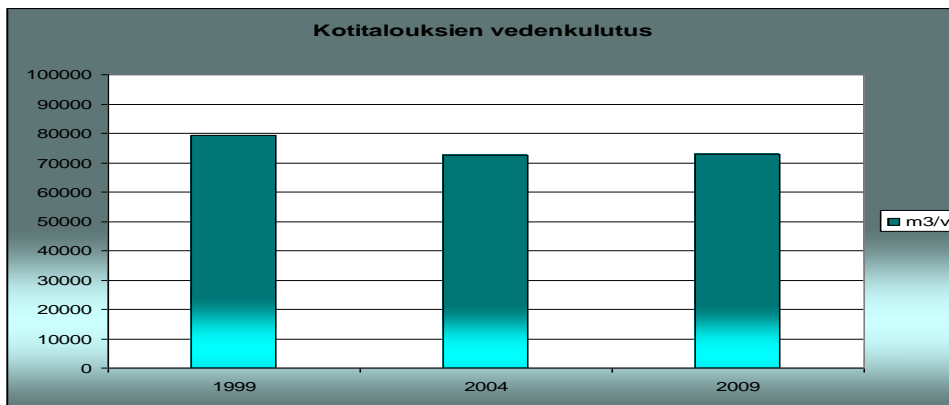
Tähtiniemen jätevedenpuhdistamolla kaikki jätevesiliete kompostoidaan. Tähtiniemeen tuodaan tällä hetkellä liete myös Hirsilän, Eräjärven, Kuhmalahden ja Korkeakosken jätevedenpuhdistamoilta. Ainoastaan välpe eli viemäriin kuulumaton sekajäte viedään jätevedenpuhdistamoilta kaatopaikalle.

Liete kompostoidaan turpeen kanssa ja siitä syntyy erinomaista lannoitetta. Kaikki komposti käytetään hyödyksi. Vuonna 2009 kompostin määrä oli 2500 m³, mikä tarkoittaa 1580 tonnia. Tästä määrästä käytettiin viljelyyn 850 m³ ja viherrakentamiseen 1650 m³.

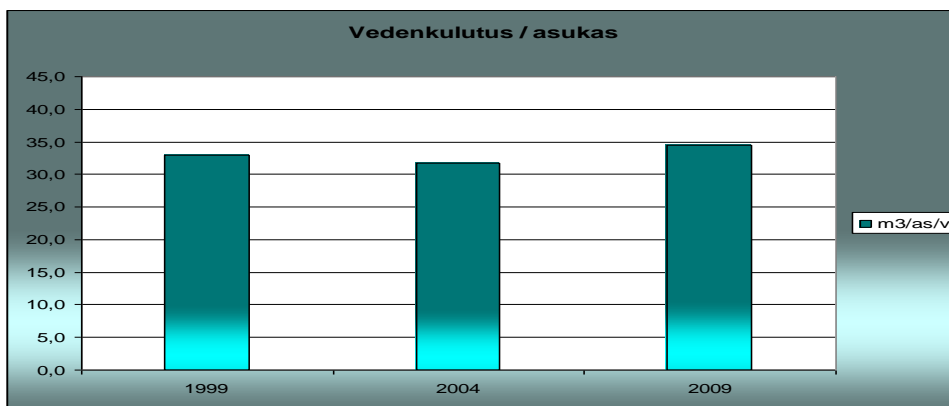
4.5 Vesihuolto

Vesijohtoverkoston liittyneitä kiinteistöjä oli 771 kappaletta vuonna 2009. Tämä kattaa noin 90 % kaikista kiinteistöistä. Vesijohtoverkoston liittyneiden osuus on jonkin verran kasvanut. Vuonna 1999 liittyneitä oli 87 % kaikista kiinteistöistä.

Kotitalouksien yhteensä kuluttama vesimäärä on pienentynyt vuosina 1999-2009, tosin vuosien 2004 ja 2009 vesimäärä on kutakuinkin sama, kuten alla oleva kuvaaja osoittaa. Kuitenkin vedenkulutus asukasta kohden on vertailuvuosina ollut korkein edellisvuonna 2009. Juupajoen kohdalla on huomattava, että alueella toimiva teollisuus kuluttaa paljon vettä.

Lähde: Mervi Korhonen, Juupajoen kunta, 2010.

Lähde: Mervi Korhonen, Juupajoen kunta, 2010.

Vedenkäyttöä olisi syytä vähentää, sillä vaikka vesivarannot Suomessa ovat runsaat, kuluttaa vesihuolto välillisesti ympäristöä. Veden lämmittämiseen kuluu energiaa ja veden kulutus lisää aina samalla jätevedenpuhdistuksen tarvetta.

5 Kunnan toiminta

Kunnan toiminnalla on suuri merkitys kestävän kehityksen kannalta, koska se on paikallisesti merkittävä toimija. Kunta voi ratkaisullaan edistää kestävästä kehitystä ja toimia esimerkkinä asukkaille, yrityksille ja muille kunnille.

5.1 Tiedotus

Osa kestävästä kehityksestä on taata asukkaiden mahdollisuudet vaikuttaa oman kuntansa toimintaan ja omaan elinympäristöönsä.

Kunnan tiedotuksista laitetaan kunnan internetsivuille kuulutukset sekä lautakuntien, hallituksen ja valtuuston pöytäkirjat. Esityslistat tullaan laittamaan internetiin tulevaisuudessa. Mahdollisuus tutustua esityslistoihin lisää kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia, koska näin he tietävät ennakkoon, mitä asioita lautakunnissa ja hallituksessa tullaan käsittelemään.

Kunnan internetsivut sisältävät tietoa kunnan toiminnasta. Kuntalaisilla on mahdollisuus käyttää kirjastossa tietokonetta ja internetiä. Kirjastossa saa apua tietokoneen käytössä ja tiedonhaussa.

5.2 Osallisuus

Juupajoen kunta tukee taloudellisesti neljää kyläyhdistystä ja kyläyhdistysten tiedotteet kopioidaan kunnanvirastossa ilmaiseksi.

Kyläyhdistysten tukeminen on tärkeää, jotta voidaan varmistaa asukkaiden edellytykset vaikuttaa aktiivisesti omaan elinympäristöönsä.

5.3 Kaavoitus ja elinympäristö

Kaavoitusratkaisulla voidaan vaikuttaa monipuolisesti elinympäristön viihtyisyyteen ja kestävän kehityksen toteutumiseen kunnassa. Esimerkiksi liikenteen määrä, jätevesi- ja vesihuoltoverkoston kattavuus,

jätehuolto ja energiankulutuksen määrä ovat joiltain osin riippuvaisia kaavoituksen yhteydessä tehdyistä valinnoista.

Asukkaiden mielipiteet otetaan huomioon Juupajoen kaavoitusratkaisuja tehdessä. Asuinalueet kaavoitetaan väljiksi niin että viheralueet ovat riittävän laajat ja asuinympäristö viihtyisää.

Luontoselvitys (ks. seuraava kappale 5.4 Ohjausindikaattorit) otetaan huomioon kaavoitusratkaisuja tehdessä. Lisäksi joidenkin yksittäisten kaavoitushankkeiden yhteydessä kartoitetaan alueen luontoarvot.

Juupajoella sijaitsee ympäristöministeriön valtakunnallisesti merkittäväksi maisema-alueeksi nimeämä Salokunta-Kopsamo-Sahrajärvi-kulttuurimaisema-alue. Kulttuurimaiseman säilyminen otetaan huomioon alueelle rakennettaessa. Vuonna 2005 kartoitettiin hyviä rakennustontteja Salokunta-Kopsamon ja Lyllyn alueilta. Paikalliset kyläyhdistykset toteuttivat projektit. Paikallista ympäristöä kartoittavat projektit ovat herätelleet asukkaita huomaamaan oman elinympäristön ai-
nutlaatuisuutta ja arvoa.

5.4 Ohjausindikaattorit

Kestävän kehityksen seurantaan on otettu mukaan ohjausindikaattoreita kertomaan kunnan toiminnasta. Ohjausindikaattoreilla pyritään seuraamaan ennen kaikkea sitä, kuinka monipuolisesti ja laajasti kunta ottaa ympäristön toiminnassaan huomioon.

Ohjausindikaattorit	On (vuosi) / Ei ole	Valmisteilla /vuosi
Agenda 21	2000	seuranta 2010
Energiansäästösopimus	Ei	
Ilmastokampanja	Ei	
Ympäristöjärjestelmät	Ei	
Pohjavesien riskikartoitus	2000	seuranta 2 v. välein
Pilaantuneiden maa-alueiden inventointi	Tehty 1990- ja 2000-luvulla	
Luontoinventoinnit	1995, 2002	
Rakennetun ympäristön inventoinnit	1995, 1999	
Kunnan hankintojen ympäristöperusteet	Osittain	

Lähde: Marja-Leena Valkeajoki, Juupajoen kunta, 2010. Tarja Viteli, Oriveden kaupunki, 2010.

Juupajoella on Agenda 21 eli kestävän kehityksen ohjelma. Se on valmistunut vuonna 2000 ja siihen on tehty seuranta vuonna 2010. (Katso lisää kohdasta 2.3 Kestävä kehitys ja Juupajoki.)

Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on valmistunut vuonna 2000 ja sen seuranta tehdään kahden vuoden välein. Seuraavan kerran tämä on tarkoitus tehdä syksyllä 2010.

Pilaantuneiden maa-alueiden inventointeja on tehty 1990- ja 2000-luvuilla. Mahdollisesti pilaantuneita maa-alueita on koottu Pirkanmaan Ely-keskuksen PIMA-rekisteriin. Juupajoen osalta on merkitty 30 maa-alueita. Maaperän paikallista pilaantumista on tapahtunut sellaisilla paikoilla, joissa maahan on päässyt öljyä, torjunta-aineita tai muita kemikaaleja. Muutamia maaperän puhdistushankkeita on toteutettu Juupajoella SOILI-projektissa.

Vuonna 2002 on valmistunut Juupajoen, Längelmäen ja Oriveden luontokohdeselvitys. Aikaisempi Juupajoen luontokohdeselvitys on tehty vuonna 1995. Rantayleiskaavan yhteydessä tehtiin rantoja koskeva luontoselvitys vuonna 1999.

Rakennettuja ympäristöjä inventoitiin vuonna 1995 tehdyssä Juupajoen kulttuurimaisema-alueen kehittämissuunnitelmassa. Suunnitelma tehtiin Salokunta-Kopsamo-Sahrajärvi-tien alueelle. Vuonna 1999 inventoitiin uutta asemakaavaa varten Korkeakosken rakennuskantaa.

6 Elämänlaatu

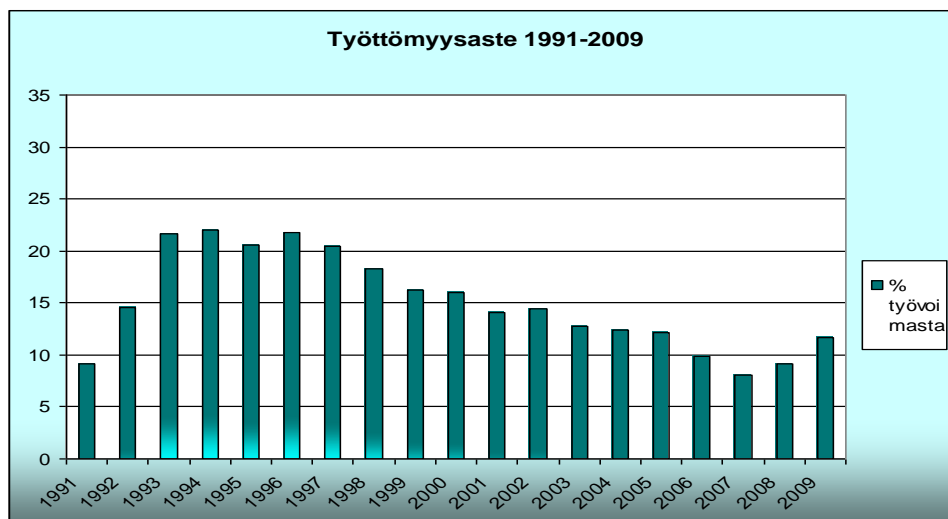
Elämänlaatu on monen tekijän summa ja tärkeä osa kestävästä kehityksestä. Hyvän elämänlaadun varmistamiseksi täytyy kaikkien kestävä kehityksen ulottuvuuksien olla kunnossa, ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen.

Elämänlaatua osoittamaan on valittu toimeentulon vakaus, virkistysalueet, kirjastopalvelut ja turvallisuus. Monet muutkin tekijät vaikuttavat elämänlaatuun.

6.1 Toimeentulon vakaus

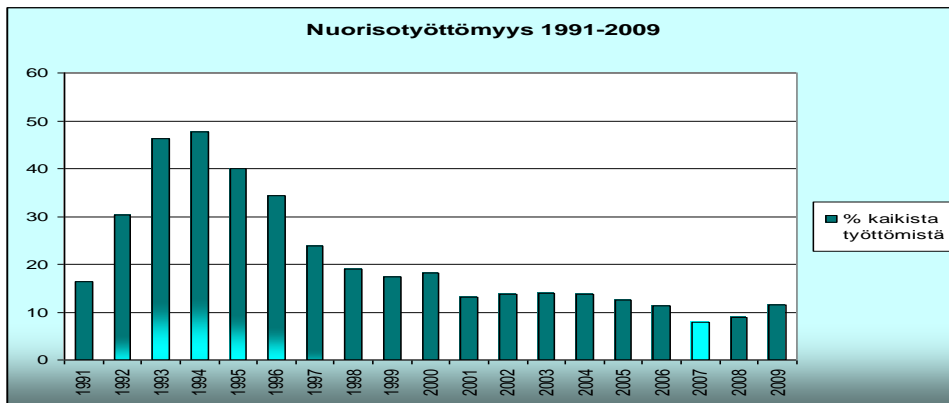
Tässä kappaleessa on indikaattoreita Juupajoen työllisyyslukuista, toimeentulotuesta ja yrityskannasta Juupajoen alueella.

1990-luvun lama korostuu pidemmän aikasarjan työttömyys- ja toimeentuloluvuissa. 2000-luvun lopun tiukentunut taloustilanne näkyy jonkin verran tilastossa.

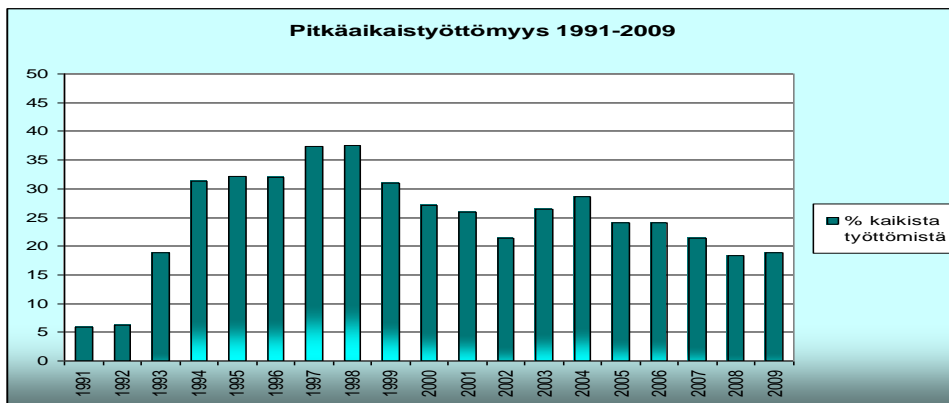
Lähde: Terveystieteiden tutkimuskeskus, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet, 2010. Pirkanmaan työllisyyskatsaus 2009, Ely-keskus.

Nuorisotyöttömyys tarkoittaa alle 25-vuotiaiden työttömien osuutta kaikista työttömistä.

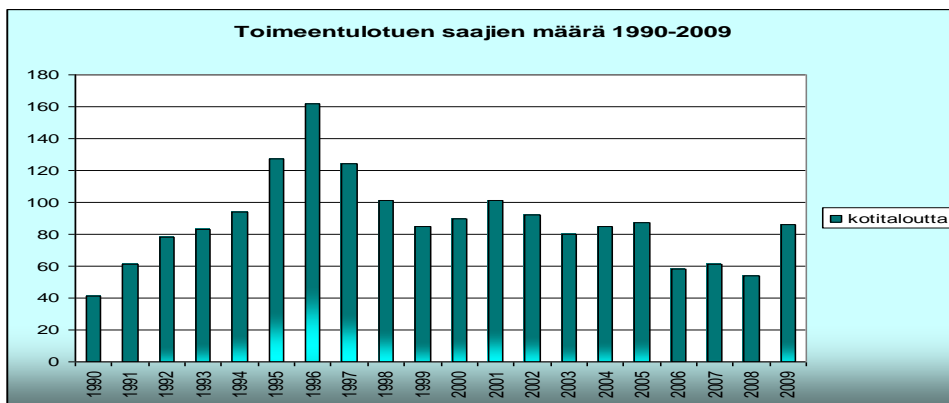

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet, 2010. Pirkanmaan työllisyyskatsaus 2009, Ely-keskus.

Pitkäaikaistyöttömyys tarkoittaa yli vuoden työttömänä olleiden osuutta kaikista työttömistä.

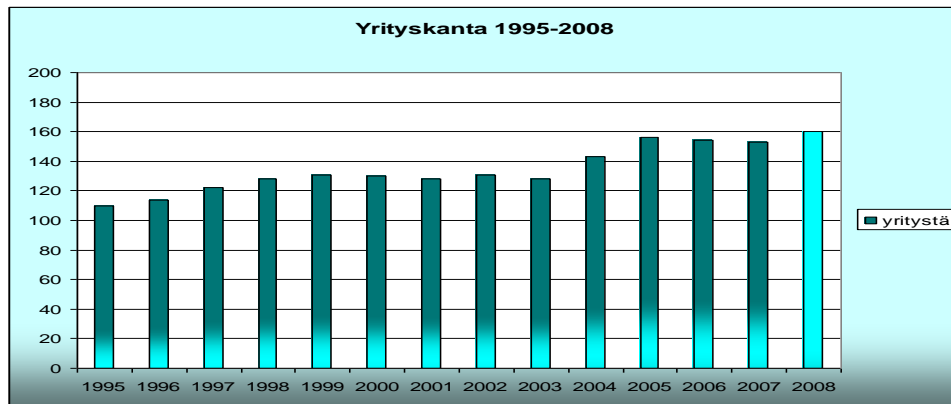

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet, 2010. Pirkanmaan työllisyyskatsaus 2009, Ely-keskus.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet, 2010. Paula Sirén, Juupajoen kunta, 2010.

Yritysten määrä on kasvanut Juupajoella vuodesta 1995 eteenpäin. Vain muutamina yksittäisinä vuosina on pieniä notkahduksia tilastossa.

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

6.2 Virkistysalueet

Juupajoen Kopsamolta alkava ja Oriveden Purnuun päättyvä melontareitti on kunnostettu 2007-2008. Reitillä on sekä joki- että järvisuosuuksia ja se kulkee perinteisten kulttuuri- ja maalaismaisemien lävitse. Reitin varrelle on rakennettu useita pysähdyspaikkoja, joissa on tulentekomahdollisuus. Kaiken kaikkiaan melontareitin pituus on noin 19 kilometriä.

Korkeakoskella sijaitsee Juupajoen rotko. Rotkon alueella sijaitseva 1,5 km pituinen viitoitettu rotkopolku on kunnostettu kesällä 2009. Reitin kunnostamiseen saatiin EU: Leader-toimintalinjan rahoitusta.

Lylyyn on rakennettu retkeilyreitistö, jonka pituus on noin 20 kilometriä. Reitistöön kuuluu Lylyn reitti Lylyn lomatuvalla Mäkelän lomatuvalla sekä Kaaponharjun luontopolku, joka on valmistunut vuonna 2009. Reittien suunnittelusta ja huollosta vastaa Lylyn kehittämissyhdystys ry. Tietoa ja karttoja Lylyn retkeilyreiteistä saa internetsivulta <http://lylynretkeily.org>.

Koulukeskuksen läheisyydessä Korkeakoskella on kunnan ylläpitämä valaistu latu ja pururata.

6.3 Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelut lisäävät kuntalaisten mahdollisuuksia tiedonsaantiin. Kirjastossa on asiakkaiden käytössä kaksi tietokonetta ja internetin käyttömahdollisuus. Apua tiedonhankintaan saa pyydettäessä.

Kirjastopisteiden määrä on vähentynyt kolmesta kahteen vertailuvuonna, mutta kirjastojen aukioloaika on pidentynyt.

Hankintojen määrä on selvässä kasvussa. Samoin lehtiä tilattiin enemmän vuonna 2009 kuin vuonna 2004. Lainojen ja kävijöiden määrä on absoluuttisesti vähentynyt, mutta asukaslukuun suhteutettuna Juupajoen asukkaat lainasivat enemmän kirjoja ja kävivät useammin kirjastossa vuonna 2009 kuin vuonna 2004.

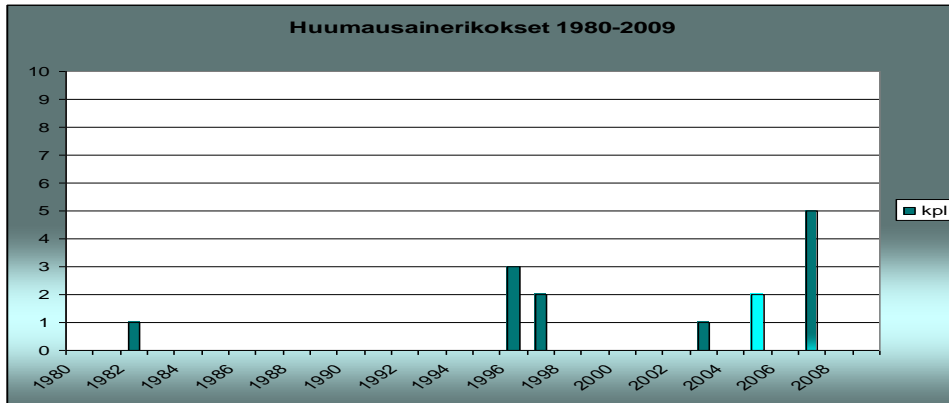
		2004	2009
Tietokoneet	kpl		2
Kirjastopisteet	kpl	3	2
Kirjaston aukioloaika	h/vko	25,5	28
Hankinnat	kpl	714	1216
Tilatut lehdet	kpl	35	37
Lainojen määrä	kpl	27 367	26 752
Lainoja/asukas		12,15	12,31
Kävijöiden määrä	hlöä	17 160	16 872
Käyntiä/asukas		7,5	8,0

Lähde: Ninni Mäntylä, Juupajoen kirjasto, 2010.

6.4 Turvallisuus

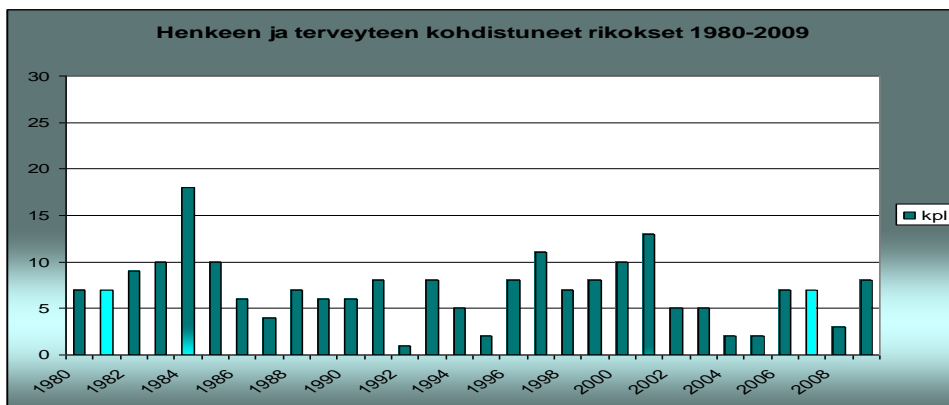
Turvallisuus on tärkeä osa elämänlaatua. Indikaattoreiksi on valittu muutamia poliisin tietoon tulleita rikostyyppejä.

Huumausainerikoksia on pidemmällä aikavälillä tullut joitakuita ilmi Juupajoella. Enimmillään niitä on tullut poliisin tietoon viisi kappaletta vuonna 2007.

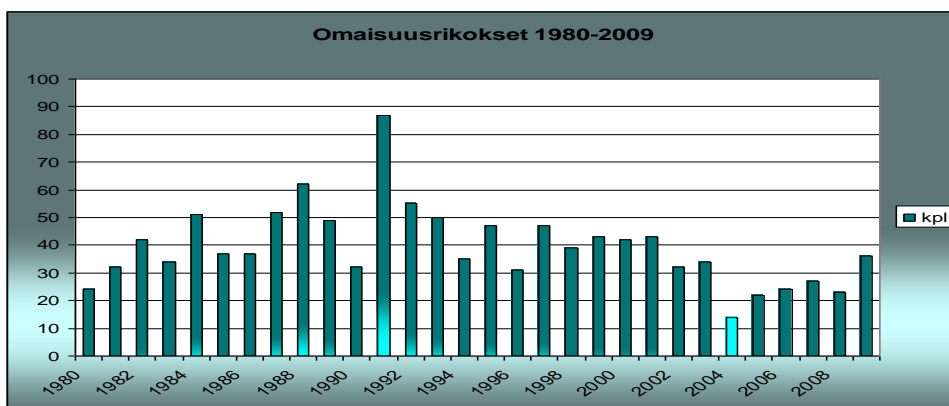
Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia on 2000-luvun loppupuolella tullut ilmi keskimäärin vähemmän kuin aiemmin. Rikosten määrä on kuitenkin heitellyt edellisen 30 vuoden aikana.

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Omaisuusrikoksia on poliisin tietoon tullut 2000-luvulla vähemmän kuin aiempina vuosikymmeninä.

Lähde: Tilastokeskus, 2010.

Liikennerikosten määrä on myös heilahdellut Juupajoen alueella. Liikennerikoksista löytyy taulukko Liikenne-luvusta (4.1). Liikenneonnettomuuksien ja liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneiden määrät ovat kuitenkin olleet kasvussa. Liikenneturvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota asukkaiden turvallisuuden varmistamiseksi.

7 Maatalous

Maatalous on perinteisesti tärkeä elinkeino Juupajoen alueella ja maaseutumaisen kulttuurimaiseman ylläpito koetaan tärkeäksi. Maaseudun elinehdot ovat tiukentuneet viime vuosina mm. talousrakenteen muuttuessa ja taloustilanteen heikentyessä. Sen vuoksi maaseutua tukemaan tarvitaan maatalouden elinvoimaisuutta edistäviä toimia.

Kunnan viranomaiset neuvovat maatalousyrittäjiä sukupolvenvaihdoksissa ja avustusten haussa. Ely-keskus antaa yritysneuvontaa.

Maatilojen määrä on pysynyt Juupajoella samoissa lukemissa, n. 90 tilan paikkeilla, edelliset viisi vuotta; kun yksi yrittäjä on lopettanut, toinen on aloittanut. Viljelyn peltoalan määrä on myös pysynyt samana. Jos yksi maatila lopettaa viljelyn, peltoala vuokrataan toisen viljelijän käyttöön. Halukkaita vuokraajia löytyy alueelta, EU:n tuet ovat lisänneet peltojen viljelyä.

Kunnan maataloussihteeri Marja-Leena Valkeajoki uskoo, että pienet karjatilat todennäköisesti katoavat lähivuosina. Viime vuosina on ollut pari suurta investointia karjataloudessa ja toiminta siirtynee pieniltä toimijoilta suurille.

Paikallisten maatalousyrittäjien yhteistyönä on organisoitu lähituote-keittäjä ja toiminnassa on ollut mukana myös muutamia yrittäjiä Juupajoelta. Toiminnan seurauksena lähialueiden päivittäistavarakauppoihin on saatu myyntiin elintarvikkeita paikallisilta tuottajilta.

Maatalous ja ympäristö

Kuusitoista maatalousyrittäjää on tehnyt maatalouden ympäristötuen erityistukisopimuksen Juupajoen alueella. Näistä on erittely seuraavassa taulukossa.

Maatalouden erityistukisopimukset (2009)

	Tiloja	Ala (ha)
Maisema+luonnonmonimuotoisuus	3	6
Perinnebiotooppi	2	8
Lannankäytön tehostaminen	2	98
Suojavyöhyketuki	3	11
Luomuviljely	4	138,8
Alkuperäisrotutilat	1	
Lietelannan sijoittaminen	1	29

Lähde: Marika Arrajoki-Alanen, Ely-keskus, 2010.

8 Luontoarvot

8.1 Luonto

Juupajoen kunnalle on tehty luontokohdeselvitys vuosina 1995 ja 2002. Luontokohdeselvityksillä pyritään tuomaan tutuksi paikallisen luonnon tunnettavuutta sekä pyritään estämään arvokkaiden kohteiden tapaturmainen häviäminen.

Juupajoen luonnolle on ominaista pinnanmuotojen voimakaskin vaihtelu, alueelta löytyy runsaasti kallioisia alueita ja kalliojyrkänteitä. Näiden lisäksi maisemakuvassa vuorottelevat metsä, pellot, suot ja järvet. Valtaosa Juupajoen maaperästä on moreenimaata. Hieta- ja hiesumaat ovat enimmäkseen viljelykäytössä. Juupajoelta löytyy myös erittäin reheviäkin purolaaksoja. Juupajoen järvet kuuluvat Kokemäenjoen vesistöön. (Juupajoen luontokohteet, Pirkanmaan liitto 1995, Juupajoen, Längelmäen ja Oriveden luontokohdeselvitys 2002, Oriveden kaupunki ja Pirkanmaan liitto 2004.)

Korkeakoskella sijaitsee Juupajoen rotko, joka on kunnan tunnetuin luontonähtävyys. Se on noin 1,3 kilometrin pituinen, luontoarvoiltaan merkittävä lehtoalue. Joen varren kasvillisuus on rehevää ja monipuolista. Merkittävimpiä lehtokasveja ovat kaislasara, kotkansiipi, mustakonnanmarja, lehtokuusama, kevätlinnunherne, lehtokorte ja runsaat lehtotähtimö-, letopalsami- ja kevätlinnunsilmäkasvustot.

Luonnonsuojelulain nojalla Juupajoella on rauhoitettu Hirvijärventien varrella sijaitseva luolamuodostuma.

Kuva Juupajoen rotkosta Korkeakosken putouksen alajuoksulta

Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Pirkka on kartoittanut metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä Juupajoella 1997-2004. Näistä on erittely seuraavassa taulukossa.

Juupajoen metsälakikohteet (2005)	ha
Lähteet	1,2
Purot ja norot	40,6
Pienet lammet	9,9
Rehevät korvet	4,5
Letot	0,3
Rehevät lehtolaikut	5
Kangasmetsäsaarekkeet	0
Rotkot ja kurut	1,1
Jyrkänteet ja niiden alusmetsät	7,7
Kalliot, louhikot, kivikot	3,3
Vähäpuustoiset suot	27,8
Rantaluhat	6,3
Yhteensä	107,7

Lähde: Metsänhoitoyhdistys Pohjois-Pirkka: Metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt. Yksityismetsien kartoitus Pirkanmaalla 1997-2004, 2005.

8.2 Järvet

Juupajoella on 93 yli yhden hehtaarin kokoista järveä. Näistä kolmenkymmenen vedenlaatu on tutkittu.

Juupajoen järvet 2010		
Järvien laatuluokitus	kpl	% (kpl)
Erinomainen	6	20 %
Hyvä	14	47 %
Tyydyttävä	9	30 %
Välttävä ja huono	1	3 %

Lähde: Tarja Viteli, Oriveden kaupunki, 2010.

Suurin osa alueen järvistä kuuluu korte-järviruoko- ja järviruokotyyppin järviin. Ne ovat ruskeavetisiä, ravinteisuudeltaan keskinkertaisia moreeni- ja suoseudun järviä. (Juupajoen, Längelmäen ja Oriveden luontokohdeselvitys 2002, 2004. Pirkanmaan liitto.)

Jätevedenpuhdistamojen päästöjä vesistöihin tutkitaan säännöllisesti ja niistä laaditaan vuosittain raportit.

Sinilevää esiintyy kesäisin useissa järvissä ja se rajoittaa vesien käyttöä. Suurien reittivesistöjen kaloissa ei ole havaittu haitallisia elohopea- tai radioaktiivisen cesiumin pitoisuuksia ja kalojen makuvirheet ovat harvinaisia. Joidenkin pienten metsäjärvien suurissa petokaloissa pitoisuudet saattavat olla koholla. (Lähde: Järvet ja pohjavesialueet, Oriveden kaupunki, 2010. www.orivesi.fi)

Kestävän kehityksen toimenpideohjelman seuranta: Indikaattorit
Juupajoen kunta

2010

Indikaattori	Yksikkö	1999	2004	2009
Väestörakenne				
0-14 vuotiaiden osuus	hlö, %	433, 18 %	398, 17,5 %	344, 16,3 %
Yli 65-vuotiaiden määrä	hlö, %	416, 17,3 %	435, 19,1 %	459, 21,7 %
Yli 75-vuotiaiden määrä	hlö, %	195, 8,1 %	208, 9,1 %	201, 9,5 %
Juupajoen kunnan väkiluku	hlö	2 400	2 275	2 116
Luonnollinen väestönlisäys (syntyneiden ja kuolleiden erotus)	hlö / v			-7
Väestömäärän muutos	hlö / v	-29	23	-57
Sukupuolijakauma (väestö yli 1-vuotiaat)	hlö	M: 1202; N: 1198	M: 1140; N: 1135	M: 1076; N: 1040
Ulkomaalaisten osuus väestöstä	hlö, %	8, 0,3 %	10, 0,4 %	11, 0,5 %
Perheen hyvinvointi; lapset ja nuoret				
lastensuojelun sijaishuoltopäivät	pv/v		830	151
alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä työnhakijoista	%	17,4	13,7	11,6
Perheen hyvinvointi; toimeentulon vakaus				
Työttömyysaste	%	16,2	12,4	11,7
Yli vuoden työttömänä olleet (osuus kaikista työttömistä)	%	31	28,6	18,9
Aloittaneet yritykset	lkm	10	24	9
Yrityskanta	lkm	131	143	(v 2008) 160
Toimeentulotuen saajien määrä	perheitä	85	96	86
Perheen hyvinvointi; terveydenhuolto				
Laitospaikat (terveyskeskus + vanhainkoti)	lkm		28	28
Pitkäaikainen laitoshoido (tk + vk + tehostettu palveluasuminen) ¹	päivää		12 316	11 864
Pitkäaikaisen laitoshoidon hoitopäivää/asukas	päivää/as		5,4	5,6
Kotipalvelun asiakkaat	hlö		71	90
Kotipalvelun asiakkaat, yli 75-vuotiaat	hlö		46	76
Turvallisuus				
Huumausainerikokset (hallussapito ja käyttö)	lkm	0	0	0
Liikenne rikokset	lkm	65	116	104
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	lkm	8	2	8
Omaisuusrikokset	lkm	43	14	36

Liikenneonnettomuudet (poliisin tietoon tulleet)	lkm		(v 2005) 11	15
Liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneet/kuolleet	lkm / lkm		(v 2005) 6, 1	8, 0
Asuminen				
Asunnottomat	lkm	0	0	0
Kunnan vuokratalojen hakijat	lkm	36	29	36
Kunnan vuokratalojen saajat	lkm	31	27	36
Kunnan talous				
Veroprosentti	%	16,75	17,5	19
Valtionosuudet	euroa	1 647 000	3 026 000	4 053 000
Toimintakate	euroa	-5 714 000	-7 476 000	-9 262 000
Vuosikate	euroa	520 000	141 000	576 000
Tiedon saanti				
Kuntalaisten yleisessä käytössä olevien tietokoneiden määrä	lkm			2
Kirjastopisteiden määrä	lkm		3	2
Kirjaston talviaikainen aukiolo/ kesäaikainen aukiolo	h/vko		25,5 / 25,5	28 / 25
Uusien hankintojen määrä (sis. tietokirjat)	kpl		714	1216
Uusien tietokirjojen hankinta	kpl		226	368
Sanoma- ja aikakauslehtien hankinta	kpl		35	37
Kirjastolainojen määrä	kpl		27 367	26 752
Kirjastolainojen määrä /asukas	lainaa/as		12,15	12,31
Kävijöiden määrä kirjastoissa	kpl		17 160	16 872
Osallisuus				
Äänestysaktiivisuus kunnallisvaaleissa	%		63,6	63,9
Ehdokkaiden määrä kunnallisvaaleissa	kpl		57	43
Kunnan organisaatio				
Kunnan työntekijöiden lukumäärä (vakituiset)	hlö	106	116	110
Kunnan työntekijöiden sairauspoissaolot	päivää			2393
Puhdas ympäristö ja luonnonvarojen säästäminen				
Kunnan paperinkulutus	riisiä/v			n. 400
Vesijohtoverkkoon liittyneet kiinteistöt	kpl / %	87 %	90 %	771 / n. 90 %
Kotitalouksien vedenkulutus yhteensä	m ³	79 275	72 432	72 942
Viemäriverkkoon liittyneet kiinteistöt	kpl / %	57 %	64 %	465 / n. 65%
Loma-asuntojen määrä	lkm	417	437	449
Yhdyskunnan sähkönkulutus yhteensä	GWh/v			42
Yhdyskunnan sähkönkulutus / asukas	MWh/as/v			19,8

Luomutuotantoa harjoittavat tilat	kpl / ha			4 / 138,8
Muut ympäristötuen erityistukisopimuksen tehneet tilat	kpl / ha			12 / 153,02
Järvien laatuluokat				
Tutkittujen järvien määrä	kpl			30
Erinomaiset järvet (käyttökelpoisuusluokituksen mukaan)	kpl (%)			6 (20 %)
Hyvät järvet	kpl (%)			14 (47 %)
Tyydyttävät järvet	kpl (%)			9 (30 %)
Välttävät ja huonokuntoiset järvet	kpl (%)			1 (3 %)
Jätteet				
Ongelmajätteiden vastaanottopisteet	lkm	1	1	1
Kaatopaikkajätteen määrä vuodessa	tonnia/v	(v 2000) 760,88	827,84	687,74
Kaatopaikkajätteen määrä vuodessa / asukas	kg/as/v	(v 2000) 321	364	325
Kerätyn biojätteen määrä vuodessa	tonnia/v	0	0	0
Kotitalouksien keräyspaperin määrä	kg/as/v			n. 34
Liikenne				
Henkilöautojen määrä	lkm		1115	1 282
Henkilöautojen määrä asukasta kohti	osuus		0,49	0,61
Seutulippuja, ostot	kpl		30	24
Seutulippuja, matkat	kpl		1007	908
Matkustaja määrä junaseisakkeella	matkustajaa			10330
Kevyen liikenteen väylät	km	5	5	5,8
Talvikunnossapidettävät kevyen liikenteen väylät	km	5	5	5,8

¹ Pitkäaikainen laitoshoido: Terveyskeskus, vanhainkoti, tehostettu palveluasuminen.

Toimenpide	Vastaava	Toteutuminen
HYVÄ IHMISYHTEISÖ		
1. Tiedotuksen ymmärrettävyyden ja saavutettavuuden parantaminen	Pirjo Koskinen	Kunnan internetsivut sisältävät tietoa kunnan toiminnasta ja palveluista.
2. Kuulutukset, esityslistat yms. internetiin	Pirjo Koskinen	Tiedottaminen kunnan suunnalta on tehostunut. Kunnan internetsivuille laitetaan kunnan kuulutukset sekä lautakuntien, hallituksen ja valtuuston pöytäkirjat. Myös esityslistat aletaan laittaa internetiin lähitulevaisuudessa.
3. Edistetään internetin tietojen saatavuutta kaikille kuntalaisille:		
- yleisökoneet	Ninni Mäntylä	Kirjastossa on kaksi tietokonetta asiakkaiden käytössä.
- avustettu tiedonhaku kirjastossa	Ninni Mäntylä	On. Henkilökunta auttaa tarvittaessa.
4. Yhdistysten kokouksiin kunnan edustaja		Pyydettyäessä.
5. Kylä- ja asukasyhdistysten tiedotuksen tukeminen		Kunta tukee taloudellisesti neljää kyläyhdistystä. Kyläyhdistysten tiedotteet kopioidaan ilmaiseksi kunnan virastotalossa.
6. Edistetään maaseudun elinvoimaisuutta	Marja-Leena Valkeajoki	Kunnan viranomaisen neuvoo sukupolven vaihdoksissa ja avustusten haussa. Ely-keskus antaa yritysneuvontaa. Maatilojen määrä on pysynyt kohtuullisen samana (n. 90 tilaa) edellisen viiden vuoden ajan. EU:n tuet ovat lisänneet peltojen viljelyä eikä viljelty peltoala ole vähentynyt alueella.
7. Virkistysalueiden pitäminen kunnossa ja uusien tekemisen edistäminen	Pekka Maasilta	Kunta pitää kunnossa uimarannat, leikkikentät ja urheilukentät sekä koulujen alueet. Rotkon reitti kunnostettiin talkootyönä vuonna 2009.
- uimarannat, leikkikentät, urheilukentät		
- retkeily-, melonta-, yms. reitit		Melontareitti on kunnostettu vuonna 2007-2008 Kopsamolta Oriveden Purnuun ja se on hyvässä kunnossa. Koulukeskuksesta lähtee kunnan ylläpitämä valaistu latu ja pururata.
8. Asukkaiden mielipiteet otetaan kaaviotuksessa huomioon	Pekka Maasilta	Asemakaavoja on tehty viime vuosina vähän. Asukkaiden mielipiteet otetaan huomioon.
9. Ylläpidetään monipuolista tonttitarjontaa	Pekka Maasilta	Tonttitarjonta on monipuolinen.

TURVALLINEN ARKI		
10. Laaditaan turvallisuuspoliittinen ohjelma	Marjatta Lilja, Oriveden kaupunki	On perustettu turvallisuustyöryhmä, jossa on mukana myös Juupajoki. Turvallisuussuunnitelma pyritään saamaan valmiiksi vuoden 2010 aikana.
11. Vuokra-asunnot sijoitetaan muiden asuntojen sekaan	Pekka Maasilta	Vuokra-asuntoja on riittävästi eikä kunta ole rakentamassa. uusia. Vuokra-asuntojen määrää pikemminkin vähennetään kuin lisätään.
12. Liikennejärjestelyissä kuullaan poliisia ja asukkaita	Pekka Maasilta	Liikennejärjestelyissä kuullaan tarvittaessa poliisia ja asukkaita.
13. Kiinnitetään huomiota teiden kuntoon	Pekka Maasilta	Juupajoella on käynnissä teiden parantamisohjelma. Ohjelma toteutetaan 2010-2013.
ja koulureittien turvallisuuteen,	Pekka Maasilta	Koskitien varteen on rakennettu kevyenliikenteenväylä.
huomataan kevyenliikenteen tarpeet	Pekka Maasilta	Kevyenliikenteenväylistä on tehty tarveselvitys ja kevyenliikenteen hankkeita on useita vireillä. Toteutumisajankohta riippuu valtionrahoituksen saamisesta.
14. Valvotaan ongelmajätteiden lajittelua	Tarja Viteli Pirkanmaan Jätehuolto Oy	Yrityskäynneillä kiinnitetään huomiota ongelmajätteiden oikeanlaiseen lajitteluun ja toimitukseen. Jäteasemalla neuvotaan lajittelua.

TERVEELLINEN, PUHDAS JA MELUTON YMPÄRISTÖ		
15. Hoidetaan kunnan kiinteistöjen jätevesien käsittely ajanmukaiseen kuntoon	Pekka Maasilta	Kaikki kunnan omistamat kiinteistöt on liitetty viemäriverkostoon.
16. Kannustetaan haja-asutusalueella sijaitsevien yksityisten kiinteistöjen jätevesien käsittelyn saattamista kuntoon	Tarja Viteli	Hajavesiasetuksen toimeenpanon takia tähän on panostettu paljon. Kunta antaa neuvontaa jätevedenpuhdistushankkeissa. Myös Kokemäen joen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry tiedottaa jätevesien käsittelystä.
17. Valvotaan lannoituksia ja lannan käsittelyä	Tarja Viteli	Lannoituksia ja lantaloita valvotaan tarkastuskäynnein. Lisäksi Ely-keskus tekee pistokoekäyntejä.
18. Edistetään kompostoidun jätevesilietteen hyötykäyttöä	Pekka Maasilta	Korkeakosken jätevedenpuhdistamon liete tuodaan Oriveden Tähtiniemen jätevedenpuhdistamolle kompostoitavaksi. Kaatopaikalle jätevedenpuhdistamolta menee vain välpe eli viemäriin kuulumaton sekajäte.
19. Kunnan metsät hoidetaan huomioiden myös metsien moninaiskäyttö, luontokohteet, mm. avainbiotoopit, vältetään kesähakkuita	Pekka Maasilta	Kaikissa kunnan metsissä on voimassaolevat metsäsuunnitelmat. Uusimpaan on kirjattu mm. metsien moninaiskäyttö.
20. Kunnan hankinnoissa tarjouspyyntöihin sisällytetään		

vaatimus tuotteiden laatu- ja ympäristöselvityksestä		
Koulutarvikkeet	Lea Nurminen	Koulutarvikkeiden hankinnoissa ei pyydetä laatu- eikä ympäristöselvityksiä.
Kiinteistöhuollon hankinnat	Pekka Maasilta	Siivouspuolella on määritelty vaadittu siivouksen taso, mutta ei käytettäviä aineita.
Elintarvikehankinnat	Tarja Karvinen	
21. Lisätään tietoisuutta ympäristöystävällisten ja turvallisten tuotteiden käyttämisestä kunnan toiminnassa	Lea Nurminen	Kunnassa ei ole järjestetty tiedotustilaisuuksia ympäristöystävällisten tuotteiden hankinnoista.
22. Kannustetaan omistajia maiseman ja rakennuskannan säilyttämiseen ja korjausrakentamiseen	Pekka Maasilta	Juupajoella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä Salokunta-Kopsamo-Sahrajärvi kulttuurimaisema-alue. Alueen suunnitelun yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös rakennusperintöön. Vuonna 1999 inventoitiin Korkeakosken arvokasta rakennuskantaa uutta asemakaavaa varten. Tavoite on, että arvokkaat kohteet säilyisivät.
23. Hankitaan lisää jätteiden lajittelupisteitä	Tarja Viteli	Juupajoella on hyötyjätteenlajittelupisteitä tällä hetkellä neljä kappaletta. Niiden sijainnit voi löytää Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n internetsivuilta www.pirkanmaan-jatehuolto.fi .
24. Edistetään biojätteiden kompostointia	Tarja Viteli	Yleistä tiedotusta on tehty kunnan sekä Pirkanmaan Jätehuollon toimesta.
25. Pyritään vähentämään jätteensyntyä	Tarja Viteli	Yleistä tiedotusta on tehty kunnan sekä Pirkanmaan Jätehuollon toimesta.
26. Tiedotetaan yritysten ympäristö- ja jäteasioista ja valvotaan niitä	Tarja Viteli	Yrityskäyntejä pyritään tekemään 5-10 vuoden välein. Tämä ei kuitenkaan toteudu täydellisesti. Myös Pirkanmaan Jätehuolto Oy tekee yritysneuvontaa.
27. Huomioidaan luontokohteet kaavoituksessa	Pekka Maasilta	Luontokohdeselvitys otetaan huomioon kaavoja tehdessä. Joidenkin yksittäisten kaavoitushankkeiden yhteydessä tehdään luontoarvojen kartoitus.
28. Toteutetaan pohjavesien suojelusuunnitelmaa	Tarja Viteli	Pohjavesiensuojelusuunnitelma on tehty vuonna 2000 ja siihen tehdään seuranta kahden vuoden välein.
29. Tehdään selvitys luonto- ja maisemakohteista ja tiedotetaan niistä.	Tarja Viteli	Luontokohdeselvitys on tehty vuonna 2002. Maisemakohteita on selvitetty seutu- ja maakuntakaavoituksen yhteydessä.
30. Kaavoitetaan ja rakennetaan asuinalueet väljiksi	Pekka Maasilta	Asuinalueet ovat väljiä.
31. Toteutetaan maaperän puhdistamishankkeita	Tarja Viteli	Muutamia maaperänpuhdistushankkeita on toteutettu SOILI-projektissa.

32. Kehitetään juna- ja muuta joukkoliikennettä	Hannu Koski	Ks. kohta 34
---	-------------	--------------

LUONNONVAROJEN SÄÄSTÄMINEN		
-----------------------------------	--	--

33. Edistetään paikallisten tuotteiden saatavuutta kaupoissa	Raimo Vähämaa	Lähiuoteketjua on organisoitu yrittäjyhteistyönä. Joissakin lähialueen päivittäistavara-kaupoissa on myynnissä muutamien paikallisten maatalousyrittäjien tuotteita.
34. Vähennetään energiankulutusta	Pekka Maasilta	Kunnalla ei ole suunnitelmaa energiankulutuksen vähentämisestä.
kunnan kiinteistöjen energiakatselmuksent	Pekka Maasilta	Ei ole tehty.
joukkoliikenteen käytön lisääminen	Hannu Koski	Vuonna 2007 on saatu Korkeakoskelle junaseisake. Pyritään saamaan junaseisake myös Lylyyn sekä lisäämään junavuorojen määrää.
35. Vähennetään kasvihuonekaasuja vuoteen 2020 mennessä vähintään 20 % vuoden 1990 tasosta	Tarja Viteli	Tavoite on Juupajoelle hankala, sillä kunnassa lämpö tuotettiin puulla jo 1990.
Päästövähennystavoite nousee 30 prosenttiin, mikäli muut teollisuusmaat hyväksyvät vastaavat tavoitteet. (EU:n Suomelle asettama ilmastotavoite.)		
Puupolttoaineiden, maalämmön ja muiden uusiutuvien energialähteiden osuutta energiantuotannossa lisätään.	Juupajoen Lämpö Oy:n ympäristöraportti	Juupajoen kaukolämpölaitokset toimivat lähes kokonaan uusiutuvien energialähteiden voimin. Juupajoen Lämpö Oy käyttää polttoaineena pääasiassa puuta (kuori, hake, puru). Ainoastaan huollon ja lomaseisausten aikana polttoaineena on kevyt polttoöljy. UPM-Kymmene Oy:n sahalla toimii oma lämpövoimala, joka käyttää polttoaineena puuainesta (kuori, hake, puru).
- kunnan oma toiminta		Höyrykattilan polttoaineena käytetään kuitenkin öljyä.
- yksityisten ja yritysten kannustaminen, tiedotus		

SEURANTA		
-----------------	--	--

36. Kootaan vuosittain tilannekatsaus kestävän kehityksen periaatteita tukevien toimenpiteiden toteutumisesta		Ei ole toteutunut.
37. Tehdään viiden vuoden välein arviointi Längelmäveden seudun kestävän kehityksen indikaattoriehdotusta soveltaen	Tarja Viteli	Ei ole toteutunut. Kestävän kehityksen ohjelma valmistui vuonna 2000 ja siihen tehtiin seuranta vuonna 2010.